

Českosaské
ŠVÝCARSKO

ZPRAVODAJ SPRÁVY NÁRODNÍHO PARKU ČESKÉ ŠVÝCARSKO

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

20 let Národního parku
České Švýcarsko
30 Jahre Nationalpark
Sächsische Schweiz

LISTOPAD 2020 | 19. ROČNÍK | 3/2020

www.npcs.cz

Obsah

3

Příroda | Příroda není bezpečná nákupní galerie

4

Pro veřejnost | Ohlédnutí za letošní turistickou sezónou

5

Pro veřejnost | Lovecké chaty Na Tokání aneb Historie v plamenech

6

Příroda | Rys ostrovid opět v Českém Švýcarsku | Najdou lososi v budoucnu cestu zpět?

7

Příroda | Monitoring Ptačí oblasti Labské pískovce 2020

8

Pro veřejnost | Wolfie - nový obyvatel Českého Švýcarska

9

Ekologická výchova | Děti putovaly mechovým královstvím Českého Švýcarska | Přírodovědný oddíl Junior Ranger je tu již 20 let

10

Zprávy | Elbe Parks - společná iniciativa chráněných území na Labi

11

Zprávy | Zemřel Vojen Ložek | Správa NP Saské Švýcarsko má nového ředitele

České Švýcarsko - zpravodaj Správy Národního parku České Švýcarsko, ročník 19, číslo 3/2020, č. reg.: MK ČR E 13314. ISSN 2571-3485. **Vydává:** Správa NP České Švýcarsko, resortní organizace Ministerstva životního prostředí České republiky, Pražská 457/52, 407 46 Krásná Lípa, tel.: +420 412 354 050. **Redakce:** Richard Nagel (r.nagel@npcs.cz). **Jazykové korektury:** Yveta Kočová. **Fotografie na přední straně obálky:** Partie řeky Kamenice pod Dolským mlýnem. Foto: Václav Sojka. **Fotografie na zadní straně obálky:** Liška obecná. Foto: Václav Sojka. **Grafická úprava:** TR-DESIGN.CZ. **Tisk:** TISK Krásná Lípa. Vyšlo v listopadu 2020. Náklad: 10.000 ks

PŘÍRODA NENÍ BEZPEČNÁ NÁKUPNÍ GALERIE

V uplynulých třech letech prošly lidmi založené smrčiny v Národním parku České Švýcarsko velmi rychlou proměnou. Z důvodů mnohokrát popsaných v dřívějších vydáních Zpravodaje České Švýcarsko v nich došlo ke kalamitnímu šíření lýkožrouta smrkového. Napadené porosty byly částečně odtěženy v bohužel marné snaze šíření lýkožrouta zastavit nebo byly ponechány bez dalších zásahů a vznikly tak plochy se stojícími soušemi, které se nyní takzvaně rozpadají.

Tento vývoj by nutně nemusel být vnímán tak citlivě, pokud by se současně neodehrával v nejnavštěvovanějších částech národního parku. Nastoluje řadu bezpečnostních otázek, které dosud stály spíše stranou pozornosti. Návštěvníci přírody byli a jsou rozličným rizikům vystaveni vždy. V případě lesa nelze nikdy zcela vyloučit pády větví či dokonce celých stromů. Za běžného počasí jsou však takové hrozby především v hospodářských lesích, kterým jsou návštěvníci přivyklí, poměrně malé. Ostatně hospodářský les nikdy nedostane skutečnou příležitost zestárnout a rozpadající se stromy se v něm vyskytují sporadicky.

V lesích národních parků, kde z podstaty věci dostává více prostoru jejich přirozený vývoj, a to včetně rozpadových stádií, se rizika pro návštěvníky mohou v čase měnit v rozsahu od mírného až po velmi vysoké ohrožení. Bezpečnost návštěvníků pocho-pitelně patří k prioritám v každém chráněném území. Bylo by však správné usilovat o bezpečnost absolutní, například za cenu intenzivních zásahů do skutečně cenných ekosystémů? Nejsou to právě ony, které dělají park národním parkem, není to jejich jedinečnost, která území mimo jiné zviditelňuje i na turistické mapě světa?

Tyto otázky jsou dnes aktuální podél značných turistických cest a třeba v souvislosti se soutěskami Kamenice, které jsou u nás přirozeným stanovištěm smrku. I přesto, že zde má ideální přírodní podmínky, objevil se lýkožrout nakonec i zde. Určité procento stromů mu zřejmě odolá, i tak se nad cestami a lodičkami objeví značné množství souší, které ještě zvýší rizika vyplývající již v minulosti z letitých stromů, zejména starých buků ve svazích a na skalních plotech nad soutěskami.

Správa parku turisticky exponovaná místa podrobně monitoruje, zjišťuje množství odumřelých a nebezpečných stromů a odstraňuje ty, jejichž stav je akutní. Takových stromů přibývá a v horizontu přibližně jednoho roku bude třeba rozhodnout, zda lze tímto způsobem pokračovat, jelikož stav všech odumřelých stromů se průběžně zhoršuje. Pokud by měly být všechny odstraně-

ny, znamenalo by to nejen velké, a často technicky náročné těžby. Na řadě míst by mohlo dojít k ohrožení druhů vázaných na konkrétní stanoviště a mikroklima, ale také paradoxně i ke zhoršení stability jiných stromů nebo částí svahů a tedy i bezpečnostní situace.

Je třeba zdůraznit, že odpovědnost za bezpečnost návštěvníků nespočívá jen na bedrech správců lesa, ať už se jedná o správu národního parku nebo jiné správce. Své maximum pro zajištění bezpečnosti musí udělat také poskytovatelé turistických aktivit, vlastníci či správci pozemků a cest na území národního parku a v neposlední řadě i sami návštěvníci přírody. Ti nemohou očekávat bezpečnostní standardy srovnatelné s nákupními galeriemi, naopak musí být obezřetní a nevystavovat se zbytečným rizikům, zejména při zhoršeném počasí.

Dana Věbrová a Tomáš Salov

Z Divoké soutěsky. © Václav Sojka

OHLÉDNUTÍ ZA LETOŠNÍ TURISTICKOU SEZÓNOU

Rok extrémů

Letošní turistická sezóna byla díky koronavirové pandemii velmi atypická. Již v březnu, tedy na samém začátku sezóny, byly prakticky ze dne na den uzavřeny restaurace, hotely, penziony, ale také informační střediska. Díky uzavřeným hranicím ustal příliv zahraničních návštěvníků a také domácích turistů výrazně ubylo. Mimo provoz zůstaly populární „lodičky“ na Kamenici a byl omezen přístup k Pravčické bráně. To vše vedlo k výraznému poklesu návštěvnosti (viz graf č. 1). Ovšem těm několika návštěvníkům, kteří v té době do národního parku zavítali (výlety do přírody zakázány nebyly), se naskytl unikátní příležitost zažít klid uprostřed přírody bez davů návštěvníků. Zatímco příroda si alespoň na čas trochu oddychla, podnikatelé v cestovním ruchu počítali ztráty a obávali se dalšího vývoje.

Naštěstí se zlepšující se epidemiologickou situací (pozn.: dnes už bohužel víme, že to bylo zlepšení pouze přechodné...) byly restriktive postupně uvolňovány. Od května začalo návštěvníků opět přibývat, byť těch zahraničních bylo po celou sezónu znatelně méně než v předchozích letech. Výrazně naopak vzrostl počet tuzemských návštěvníků. **Návštěvnost o letních prázdninách byla v letošním roce dokonce rekordní** (viz graf č. 2)! Podnikatelům se tak aspoň částečně podařilo vykompenzovat ztráty z jarních měsíců. Podzim byl však již opět ve znamení zavádění dalších omezení a s tím souvisejícím poklesem návštěvnosti. Další vývoj si momentálně troufnou odhadnout jen málokdo...

Novinky pro turisty

Koronavirus samozřejmě ovlivnil také fungování správy národního parku. Byla například zrušena (nebo na jiný termín přesunuta) řada akcí pro veřejnost. Zdárně ale pokračovala realizace projektů a dalších aktivit v oblasti řízení a rozvoje cestovního ruchu. Proběhlo např. kompletní označení hranic

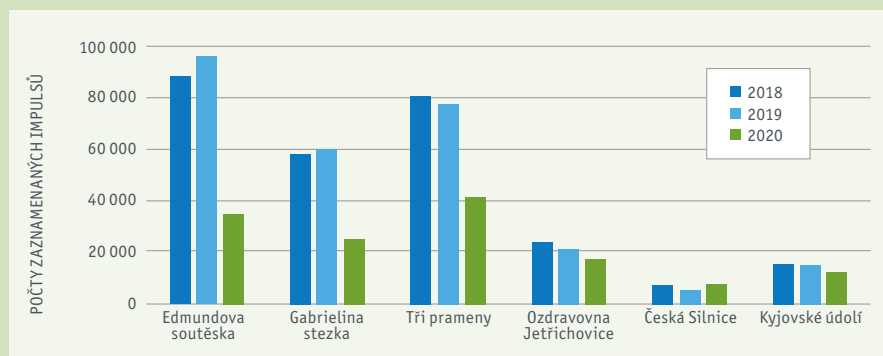
Na zrekonstruované části Köglerovy naučné stezky přibýly nové interaktivní prvky. © Richard Nagel

klidových území národního parku, kde je pohyb návštěvníků povolen pouze po značených cestách (nahradily bývalé I. zóny a jsou ploš-

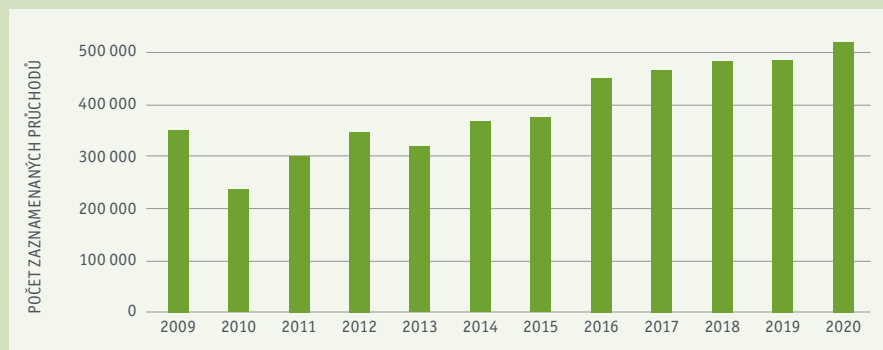
ně menší). Kompletně zrekonstruována byla část Köglerovy naučné stezky v Kyjovském údolí (viz foto). Slavnostního otevření se v červnu dočkala zbrusu nová naučná stezka Česká silnice (více o naučné stezce viz zprávodaj č. 1/2020). V září také konečně začala dlouho připravovaná obnova vyhlídkového altánu na Mariině skále, která by měla být dokončena ještě v letošním roce. Správa NP také, po důkladném posouzení a projednání návrhů zaslaných Klubem českých turistů, odsouhlasila proznačení dalších cca 5 kilometrů nových turistických tras.

Věříme, že nejen návštěvníci, ale i místní obyvatelé, včetně představitelů samospráv či podnikatelů v cestovním ruchu, ocení úsilí správy NP o rozšiřování a zlepšování turistické nabídky a infrastruktury v regionu národního parku.

Richard Nagel

Graf č. 1: Návštěvnost vybraných lokalit NP České Švýcarsko v období od 1. 4. do 30. 6. (2018 - 2020).

Graf č. 2: Návštěvnosti NP České Švýcarsko v období letních prázdnin (2009 - 2020).

LOVECKÉ CHATY NA TOKÁNÍ aneb Historie v plamenech

Dne 22. května 2020 zničil požár dvě chaty Na Tokání a s nimi i kus historie myslivosti. V roce 1676 nechal hrabě Kinský v této části polesí vybudovat **oboru**. Možná vznikla dokonce ještě dřív, jelikož po jejím zániku (naposledy byla zmíněna při opravě roku 1698) zde zůstala vysoko nad úroveň terénu vysekaná drobná komůrka zv. *Thiergartenhäuschen*, oborská chata (původně zřejmě posed) s letopočtem 1563 (dnes nepřístupná!).

Tradice **loveckých chat** se začala odvíjet od jara roku 1833, kdy se sem kníže Rudolf Kinský vychystal se třemi hosty na lov tetřevů. Pro komfort lovců byla u oborského domečku postavena provizorní chatka k přenocování, která měla být po odjezdu rozebrána a uskladněna pro další příležitost; podle plánu měla sloužit maximálně patnáct let. Primitivní sroubek (dílo tesaře Ignaze Kühnela) pravděpodobně ani neměl okna, ale dalo se v něm zatopit ve sporáku. Představa o demontovatelném loveckém zázemí byla vbrzku opuštěna. Pro krásu polesí a bohatství vysoké i pernaté zvěře se kníže naopak již po dvou letech rozhodl přistavět na Tokání „vedlejší“ chatu. A styku rynartického a jetřichovického revíru se přestalo říkat *Thiergarten* (obora) - získalo nové jméno *Balzhütte* (tokáňské chaty).

Během stavby druhé chaty (tesař T. Fiedler z Rynartic) předčasně zemřel kníže Rudolf Kinský. Chaty proto poprvé posloužily na jaře 1842, kdy zde byli na lovu hrabata Josef Kinský a Ottokar Černín. Rynartický revír vábil lovce především v čase tokání tetřevů, ubytovací kapacita (hostů i koní) byla ale omezená; zvířata bývala zpočátku ustájena v roklí *Pferde Stände* (Koňská stáň). V roce 1846 došlo ke stavebním úpravám chaty, v níž měl být vyčleněn pokoj pro ubytování lesního personálu a služebnictva, a mimo to i k výstavbě stáje a kočárovny (stavební plán tesař Johann Krause,

stavba tesař Josef Fliegel z Dolní Chřibské). Od převzetí správy panství Ferdinandem Kinským již bývala údržbě chat věnována velká pozornost, m.j.: přístavba mysliveckého pokoje (1856), stavba nové stáje s pokojem čeledína (1859), patro na vedlejší chatě a přestavba hájovny (1888, plán A. Kögler, stavba A. Herrmann z Chřibské) nebo srub pro lesní personál (k.ú. Rynartice, čp. 85, 1901).

Část aktivit byla vynucena **požáry**: přístavba a stavba nového objektu (1860), nová panská chata (1906-8, po požáru 26. 10. 1905, plán Gustav R. Neumann Vídeň, stavba August Herrmann Chřibská; shořela již 1906 a vzápětí postavena znovu), nová vedlejší chata s kuchyní (po požáru 15. 10. 1909).

Podobu, jíž jsme uvykli, získaly **chaty** v letech 1931-1934. Vídeňský vrchní stavební rada **ing. architekt Otto Gröger** ji přizpůsobil stylu panské chaty. Stavbu opět řídil stavební mistr August Herrmann z Chřibské. V té době došlo mj. k přemístění srubu lesního personálu na vhodnější místo u skály a k prosekání 17 m dlouhého tunelu ve skále mezi hospodářskou chatou (k.ú. Rynartice, čp. 84), v níž byla kuchyně, a hostincem (k.ú. Rynartice, čp. 82). Z původního vybavení se do současnosti dochovala kachlová kamna od rakouské firmy Rudolfa Sommerhubera ve Steyru (v chatě správy NP, k.ú. Jetřichovice, čp. 127).

Stavbu chat provázely ostré konflikty mezi stavbyvedoucím a autorským dozorem, které arch. O. Gröger shrnul slovy: „Všechny solidně vedené stavební firmy, a to jak v Československu, tak i v Rakousku, by s účetní politikou, jakou předvedl A. Herrmann, nikdy neuspěly.“ ...Dnes stojíme na počátku další kapitoly v historii tokáňských chat. Kéž by znovu povstaly jako Fenix z popela v podobě, která bude souznít

s touto nádhernou přírodní partíí. A kéž se ubrání kauzám při svém zmrtvýchvstání – ale následně i požárům, které hubí starý příběh polesí.

Natalie Belisová
(více in: Belisová, N.: Tulákům
Jetřichovicka)

Model tokáňských chat ze začátku 20. století. © Václav Sojka

Dobový pohled na panskou a hospodářskou chatu Na Tokání. © Archiv PJT

Pohledy do interiéru chaty, 1934.

RYS OSTROVID (*Lynx lynx*) opět v Českém Švýcarsku

Rys ostrovid. © Pavel Benda

Výskyt rysa ostrovida v Českém, ale i Saském Švýcarsku je vždy velká rarita. Bohužel věrohodných pozorování, oproti minulým obdobím, výrazně ubylo a v několika posledních letech prakticky už nejsou žádná. Proto nás velmi překvapilo a zároveň potěšilo, že jedno zajímavé pozorování se odehrálo v letošním roce. I když musíme přiznat, že bylo dosti zvláštní.

Dne 15. 8. 2020 došel Správně národního parku zajímavý e-mail: „Vážení, na Vašich stránkách uvádíte několikrát potvrzený výskyt rysa. Možná Vás bude zajímat, že jsem jednoho potkala na vrstevnicové cestě v západní části národního parku. Vyběhl ze spodu, z rokle, na cestě se zastavil a chvíli na sebe koukal s mou fenkou (12 kg-plemeno shiba inu). Pak se pomalu rozešli, rys vyběhl kousek do svahu, asi 10m, tam se usadil a se zájmem nás pozoroval. Byl velký asi jako středně velký pes, větší než moje fenka a domnívám se, že šlo asi o starší mládě? Fotky příkládám a zdravím. Eva Macková“. Fotky byly opravdu velmi kvalitní. Dokonce jsme si mysleli, že si z nás někdo dělá legraci a posílá fotky rysa ze ZOO. Paní Mackovou jsme osobně kontaktovali a vše spolu detailně probrali. Žert tedy bylo možné vyloučit. Zarazil nás ale stín pod krkem, dobře viditelný při detailní analýze fotografie. Jednalo se jednoznačně o vysílačku, kterou měl rys připevněnou na krku. Kontaktovali jsme proto kolegy zoology, kteří se rysy v naší republice zabývají, zda o tom něco nevědí.

Zajímavou informaci přinesl kolega Miroslav Kutal z Hnutí DUHA, který zjistil, že by rys mohl pocházet z polského reintrodukčního programu. To se později i potvrdilo. Bohužel v době pozorování již vysílačka výzkumníkům neodesílala data vzdáleně přes mobilní síť. Vydávala ovšem ze zbývající energie radiový signál na přesně určené frekvenci, který je při její znalosti zachytitelný pomocí přenosné antény. Tu obstaral Radek Kříček z Hnutí DUHA, ale bohužel se rysa i přes opakované pokusy detekovat nepodařilo. Tato šelma dokáže migrovat bě-

hem krátké doby na velké vzdálenosti, takže jsme se smířovali s tím, že rys je už dávno pryč. Jako doplněk telemetrického monitoringu byly v oblasti Hnutí DUHA rozmístěny fotopasti. Kdyby náhodou... A vida! Dne 31.8. se na jedné fotopasti rys opět objevil, přibližně v té samé lokalitě, kde byl spatřen poprvé. Dokonce byla velmi dobře vidět i vysílačka. Jestli se rys v naší oblasti trvaleji usídlil, či si udělal jen trochu delší zastávku, se snad ještě dozvíme. Držme mu palce, ať se mu daří.

Pavel Benda, Radek Kříček

NAJDOU LOSOSI V BUDOUCNU CESTU ZPĚT?

Čištění plovoucí inkubační schránky. © Milan Šanda

V krásné přírodě a čistých vodách Národního parku České Švýcarsko probíhalo i v letošním roce pravidelné vypouštění lososů obecných (*Salmo salar*). K pravidelnému celoročnímu vypouštění plůdků, půlročních a ročních ryb přibyla nová metoda podpory výskytu lososa pomocí inkubačních schránek. Tento ojedinelý projekt je realizován organizací Beleco z. s. ve spolupráci se správou NP. Podstatou

projektu je inkubace lososích jiker v mateřském toku tak, aby docházelo ke konečnému vývoji jiker a vykulení plůdku přímo v Kamenici a Jetřichovické Bělé. V inkubační schránce se jikry uloží na dobu 4 měsíců, poté dochází k jejich vykulení. Po strávení žloutkového vaku je plůdek aktivně rozplaván, schopný získávat a přijímat potravu a je přichystán k vypuštění. V letošním roce byla polovina plůdků vypuštěna do Kamenice a druhá polovina do Jetřichovické Bělé.

V současné době byl zahájen vizuální monitoring výskytu dospělých lososa pomocí skeneru na dolním toku Kamenice a aktivním vyhledáváním trdlišť prostřednictvím zaměstnanců NP a dobrovolných strážců. Doufáme, že všechny projekty přinesou očekávané výsledky a že návštěvníci našeho národního parku konečně spatří lososa na vlastní oči.

Eliška Skálová, Jiří Křesina

Počet vypuštěných lososů obecných v roce 2020

Jikry	Plůdek	Půlroček	Roček
110 000 (cca 95% úspěšnost líhnutí)	15 000 ks	5 000 ks	600 ks

MONITORING PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE 2020

Pěnička vlašská. © Monika Suržinová

V rámci soustavy chráněných území Evropské unie Natura 2000, jejíž součástí je i Ptačí oblast Labské pískovce (dále jen POLP) je každoročně prováděn monitoring vybraných ptačích druhů. V roce 2020 se jednalo o sokola stěhovavého, výra velkého, tetřívka obecného, skřivana lesního, chřástala polního, motáka pochopa, lelka lesního a tuhyka obecného spolu s pěničkou vlašskou.

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*):

V roce 2020 celkem **13 obsazených teritorií** (NP - 7, CHKO - 6) – bylo prokázáno 11 hnízdění, z nichž 6 hnízdění bylo úspěšných (2 x v NP a 4 x v CHKO) a bylo vyvedeno **15 mláďat** (3 x 2, 3 x 3) a 5 hnízdění bylo neúspěšných. Jeden pár a jeden samec obsadili teritorium, ale hnízdění nebylo úspěšné pravděpodobně z důvodu neplodnosti či k hnízdění nedošlo.

Výr velký (*Bubo bubo*):

V roce 2020 bylo identifikováno celkem **12 obsazených lokalit**, resp. teritorií. Bohužel bylo dohledáno pouze 1 hnízdo (Nová Oleška). Hnízdění bylo úspěšné – 1 mládě. I přes velmi intenzivní terénní práci se nepodařilo podchytit více lokalit. Z výše uvedeného důvodu potvrzujeme naši domněnku, že zjištěný počet teritorií je s velkou pravděpodobností, oproti skutečnému stavu, podhodnocený. Problémem zůstává dohledávání hnízd, neboť v tomto terénu je to mimořádně obtížné a ex-

trémně časově náročné.

Tetřívka obecná (*Lyrurus tetrix*):

Na vymezených liniích a ani na žádné jiné lokalitě v PO Labské pískovce **nebyl tento druh zjištěn**. V současné době vymizely. Poslední tokající tetřívka, po razantním úbytku v předchozích letech, byl zaznamenán v roce 2010. Příčin bylo několik – zarůstání imisních holín, vysoký predáční tlak, turistické zatížení. V okrajové části navazující PO Vychoďní Krušné hory je vymizelý.

Skřivan lesní (*Lullula arborea*):

Skřivan lesní byl sčítán na 4 liniích ve dvou termínech. Linie 1 (Bynovec – Labská Stáň), linie 2 (Hřensko – Mezní Louka), linie 3 (Mezní Louka – Zámeček), linie č. 4 (Kopec). V prvním sčítacím termínu bylo zjištěno celkem **7 zpívajících samců** na třech liniích (na jedné zjištěn nebyl) a ve druhém celkem **17 zpívajících samců** na všech liniích.

Chřástal polní (*Crex crex*):

Chřástal polní byl sčítán plošně v celé POLP, a to ve dvou termínech.

1. sčítací termín: konec května – celkem **12 volajících samců** chřástala polního (9 v POLP, 3 mimo POLP) + 5 volajících samců křepelky polní (vše v POLP)

2. sčítací termín: konec června – celkem **58 volajících samců** chřástala polního (35 v POLP, 23 mimo POLP) + 22 volajících sam-

ců křepelky polní (15 v POLP, 7 mimo POLP) Výrazně menší počet zjištěných chřástalů polních v prvním sčítacím termínu byl zapříčiněn zejména nedostatečným rozvojem travních porostů, co se týče výšky a hustoty, a díky klimatickým vlivům. Jádro populace v POLP zůstává v oblasti Libouchce, Tisá-Petrovice, Jetřichovic (Všemilská plánina) a na Krásnolipsku.

Moták pochop (*Circus aeruginosus*):

Moták pochop byl monitorován celkem na 4 lokalitách, které mají vhodné hnízdní prostředí a kde bylo v minulosti prokázáno hnízdění. Celkově byl zjištěn na 3 lokalitách, k úspěšnému hnízdění došlo pouze na **jediné lokalitě** – Stará Oleška. Na lokalitě Světlík k úspěšnému hnízdění nedošlo a na lokalitě Velký rybník byl moták zaznamenán pouze jednou. Lokalita Markvartice zůstala neobsazena.

Lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*):

Tento druh byl monitorován na 4 liniích ve dvou sčítacích termínech. Linie č. 1 (Bynovec – Labská Stráň), linie č. 2 (Eustach), linie č. 3 (Kuní vrch), linie č. 4 (Jetřichovice). Lelek lesní **nebyl zjištěn** na žádné linii v žádném sčítacím termínu.

Tuhýk obecný (*Lanius collurio*) a pěnička vlašská (*Sylvia nisoria*):

Tyto druhy byly monitorovány na 4 liniích ve dvou sčítacích termínech. Linie 1 (Libouchec – Jílové), linie 2 (Růžová), linie 3 (Kunratice), linie č. 4 (Krásná Lípa-Rybníště).

Tuhýk obecný – zjištěn na všech liniích a všech kontrolách. Při první kontrole celkem **25 teritorií** (nejvíce linie č. 1–12 teritorií), při druhé kontrole celkem **16 teritorií** (nejvíce linie č. 1 a 4 – po 5 teritoriích).

Pěnička vlašská – zjištěna pouze při první kontrole na 2 liniích (Libouchec – Jílové a Kunratice) **po 1 zpívajícím samci**.

Pavel Benda

DĚTI PUTOVALY MECHOVÝM KRÁLOVSTVÍM ČESKÉHO ŠVÝCARSKA

Potisk vaků přírodními motivy. © J. Judová

Plšíkova učebna v areálu Správy národního parku v Krásné Lípě na konci července ožila, když přivítala účastníky pětidenního přírodovědného programu, zaměřeného na me-

chorosty. Celkem šestadvacet dětí se seznámilo se zajímavým světem těchto drobných a prastarých rostlin, které právě v Národním parku České Švýcarsko mají skvělé podmínky pro život. Pohádkové názvy některých mechů byly inspirací pro řadu aktivit a zejména pro ústřední motiv mechových skřítek, kterým děti pomáhaly navrátit vodu do jejich království.

Děti během programu připravily sbírku mechů, zkoumaly je pod lupou a mikroskopem. Seznámily se s jejich základními druhy a vlastnostmi. Zjistily také, že mechy

už od pradávna lidé využívali nejrůznějšími způsoby, a to i v Českém Švýcarsku např. jako výplň mezi trámy v roubených domech. V programu nechyběl celodenní výlet, tentokrát do Pavlínina údolí. Velmi oblíbenou aktivitou bylo také vyrábění s paní Olgou Jelínkovou. Letos si děti tiskly na bavlněné vaky přírodní motivy, hlavně kapradí a listy. Drobné ekovychovné, zábavné nebo pohybové hříčky každý den vyvažovaly náročnější a vzdělávací části programu.

Těší nás, že je o programy z řad dětí i jejich rodičů velký zájem, proto již v těchto dnech začínáme plánovat přírodovědný vícedenní program na další rok. Tentokrát bychom se chtěli zaměřit i na historii a vývoj Českého Švýcarska.

Jarmila Judová

WOLFIE NOVÝ OBYVATEL ČESKÉHO ŠVÝCARSKA

Mikina s motivem Wolfie. © Petr Jan Juračka

Na území národního parku i v jeho okolí se můžete setkat s novým obyvatel našeho regionu. Je jím Wolfie – vlk, jehož výskyt je podmíněn přítomností osoby, která se rozhodla udělat dobrý skutek pro přírodu Národního parku České Švýcarsko. Wolfieho můžete aktuálně spatřit na mikínách, tričkách, taškách a hrnčích hrdých majitelů a také na eshopu www.npcs-eshop.cz.

Wolfie není jen obyčejným vlkem, kterého jsme natiskli a našli na oblečení a hrnky. Je především symbolem lidí, kteří se rozhodli zapojit do pomoci národnímu parku v jeho konkrétních ochranných opatřeních. S Wolfiem se každý návštěvník, starousedlík, chalupář i přespolní může podílet na ochraně přírodního dědictví Národního parku České Švýcarsko a prostřednictvím nákupu některého z výrobků podpořit například vypouštění lososů do říčky Kamenice, vyvěšování budek pro netopýry, nákup a výsadbu stromků v národním parku či osvětu návštěvníků.

Z každého prodaného výrobku získá Správa národního parku část peněz, které beze zbytku využije pro financování projektů v ochraně přírody. Celý projekt s Wolfiem právě startuje, řada lidí již svým nákupem aktivity Správy NP podpořila a první peníze investujeme na podzim roku 2020. Aktuální informace o podpořených projektech i vý-

ši vybrané částky najdete na www.npcs.cz/ podpora.

Wolfie nemyslí jen na přírodu. Proto se Správa NP spojila se sociálním podnikem GetBizDone z Děčína, který výrobu, provoz eshopu i distribuci produktů s Wolfiem pro vás zajišťuje. GetBizDone díky Wolfiemu dává práci osobám se zdravotním znevýhodněním či osobám, které o zdravotně znevýhodněné osoby pečují. Také se starají o to, aby produkty, které kupujete, byly v co největší míře vyráběny udržitelným a etickým způsobem, a aby při její výrobě byly podporovány místní firmy i výrobci.

Děkujeme za váš případný nákup i vaši podporu. Věříme, že vás nebude hřát pouze oblečení či hrnek s Wolfiem plný kávy, ale také hřejivý pocit u srdce, že jste svým nákupem podpořili nejenom ochranu přírody v národním parku, ale také místní výrobce i osoby se zdravotním znevýhodněním. **Jakub Juda**

Chcete se stát
podporovatelem ochrany
přírody na území
Národního parku České
Švýcarsko?

Navštivte náš eshop na
www.npcs-eshop.cz,
kde naleznete nabídku oblečení
a suvenýrů, jejichž koupí přispějete
na ochranné projekty, realizované
v národním parku.

Keramický hrnek s Wolfiem.
© Petr Jan Juračka

PŘÍRODOVĚDNÝ ODDÍL JUNIOR RANGER JE TU JIŽ 20 LET

Spolu s Národním parkem České Švýcarsko slaví své dvacáté narozeniny také oddíl Junior Ranger, který vznikl na začátku října 2000, a jímž za dobu své existence prošlo téměř dvě stě dětí z Krásné Lípy i okolí. Již dvacet let umožňuje Správa NP každý týden setkávání dětí se zájmem o přírodu i tábornictví v klubovně v budově správy v Krásné Lípě, v navazujícím venkovním areálu a posledních několik let i v nové „Plšíkové učebně“.

Kromě oddílových schůzek, které probíhají během týdne už pro tři družiny oddílu, se děti mohou účastnit jednodenních poznávacích výletů do blízkých i vzdálenějších chráněných území. Oblíbené jsou i víkendové akce a samozřejmě letní stanový tábor, který umožňuje dětem na vlastní kůži vyzkoušet vše, co se v průběhu roku v oddílu naučily. Bez mobilů, elektřiny a dalších moderních vymožeností si samy připravují stravu, dřevo do kamen, pracují s ručním nářadím, hlídají v noci tábor, ale především zažívají se svými vrstevníky úžasná dobrodružství při plnění celotáborové hry. Pro menší Rangery jsou určeny pěti-

denní letní programy v Plšíkové učebně. Dva-krát do roka také probíhají společná setkání s Junior Rangery ze Saska, během nichž děti společně poznávají oba národní parky: České Švýcarsko i Saské Švýcarsko.

I oddíl Ranger letos musel kvůli pandemii na několik týdnů pozastavit svou činnost, zrušeno bylo setkání s německými Rangery, několik víkendových akcí a nebylo přáno ani oslavě narozenin oddílu, ke které by se mohli přidat i všichni zájemci z řad bývalých Rangerů. Starší Rangeři si ale během této doby vyzkoušeli on-line schůzky, a i velká část přípravy letního tábora proběhla přes videokonference. Ranger tedy nezůstává pozadu ani v moderních technologiích.

Přes všechny nesnáze související s pandemií letos v září přivítal oddíl Rangerů osm nováčků. Věříme, že také budou moci vyzkoušet všechny zajímavé aktivity přímo v přírodě, během výletů a společných schůzek, které už dvě desítky let oddíl Ranger při Správě NP České Švýcarsko dětem nabízí.

Jakub Juda a Jarmila Judová

TIP NA DLOUHÉ ZIMNÍ
VEČERY ANEB NOVÉ
PRACOVNÍ LISTY JSOU
K DISPOZICI NA WEBU

V letošním roce vydala Správa NP řadu nových publikací zaměřených na environmentální vzdělávání a osvětu. Již téměř tři desítky pracovních listů, metodických návodů pro práci s dětmi v přírodě a další materiály určené především pedagogům, ale i dětem a jejich rodičům, si můžete stáhnout na www.npcs.cz/evvopublikace.

ELBE PARKS

společná iniciativa chráněných území na Labi

Dne 10. 9. 2020 podepsali během odborného semináře pořádaného Centrem Národního parku Saské Švýcarsko v Bad Schandau na téma "Labe – společné přírodní dědictví" představitelé osmi českých a německých chráněných území ležících podél toku Labe memorandum představující základní kámen jejich nadcházející přeshraniční spolupráce. Memorandum zakládá iniciativu nazvanou Elbe Parks (tzn. Labská chráněná území či „Labské parky“), sdružení chráněných území podél celého toku Labe, sdílejících řadu společných cílů v oblasti ochrany vod, přírody a krajiny.

Za českou stranu se k iniciativě Elbe Parks připojil Krkonošský národní park, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky a Správa Národního parku České Švýcarsko, za stranu německou pak Národní park Saské Švýcarsko a biosférické rezervace Střední Labe, Říční krajina Labe v Braniborsku, Labské luhy Dolního Saska a Schaalsee-Labe.

Mimořádný ekologický význam řeky Labe a zejména jejího úseku pod střekovským zdyvadlem není z českého pohledu vždy docenován. Je však třeba vnímat řeku Labe v ČR i Německu jako jeden celek a pak je zřejmé, že úsek Střekov - Geesthacht představuje na středoevropské poměry unikátní, 600 km dlouhý úsek řeky bez plavebních stupňů.

Iniciativa Elbe Parks si klade za cíl zejména zlepšení vzájemné informovanosti o poznatcích a zkušenostech při péči o jednotlivá chráněná území, díky které budou moci lépe koordinovat své činnosti v oblasti ochrany přírody. Elbe Parks se má také stát platformou pro informování veřejnosti o ekologickém významu říčního toku, a to v širším kontextu přesahujícím poslání jednotlivých chráněných oblastí.

Vznik iniciativy Elbe Parks, představující nyní sdružení osmi organizací spravujících chráněná území v České republice a Spolkové republice Německo, významně inspirovalo již existující sdružení chráněných území na řece Dunaji, známé jako "Danube Parks" (<http://www.danubeparks.org/>), které vzniklo v roce 2007 a v rámci kterého dnes přeshraničně spolupracuje 16 chráněných území.

Handrij Härtel a Tomáš Salov

Představitelé osmi českých a německých chráněných území ležících podél toku Labe podepsali dne 10. září 2020 v Bad Schandau memorandum o vzniku tzv. Elbe Parks představující základní kámen jejich nadcházející přeshraniční spolupráce. © Petr Bauer

Mapa velkoplošných chráněných území na českém a německém Labi.

ZEMŘEL VOJEN LOŽEK

Dne 15. srpna 2020 zemřel v pozhnaném věku 95 let RNDr. Vojen Ložek DrSc., jeden z našich nejvýznamnějších přírodovědců, vědec světového věhlasu, vůdčí postava evropské malakologie (nauky o měkkýších) a zakladatel moderního integrovaného výzkumu čtvrtohor.

Byl autorem téměř 1500 vědeckých publikací, včetně několika desítek knih a obřích monografií, kapitol ve světových kompendiích o výzkumu čtvrtohor a biologii měkkýšů i množství popularizačních děl, konferenčních příspěvků apod.

Měli jsme to štěstí, že jsme se s panem doktorem osobně několikrát setkali a také ho, při jeho četných návštěvách v naší oblas-

ti, doprovázeli. V polovině 90. let 20. století jsme jako čerství zaměstnanci Správy CHKO Labské pískovce hledali odborníky, kteří by nám pomohli v dokumentaci a poznání druhového bohatství této oblasti. Jeden z prvních, kdo vyslyšel naše prosby, byl právě pan doktor Ložek, jehož specializací byli měkkýši. A musíme přiznat, že to byly neopakovatelné zážitky a chvíle, které jsme s ním prožili. Do naší oblasti jezdil opakovaně po několik let a doplňoval své poznatky, které zde nashromáždil v dobách dřívějších. Pan doktor byl opravdu mimořádná světová kapacita, ale jak už to obvykle u těchto lidí bývá, byl neuvěřitelně skromný a nenáročný. Byl rozený pedagog, trpělivě nám vysvětloval vazby a fungování přírodních procesů, co indikuje výskyt druhů a společenstev apod. Jeho znalosti byly opravdu encyklopedické. Nebyla snad jediná oblast, o které byl nebyl schopen zapáleně vyprávět. A jelikož byl rozený vypravěč, byl to vždy neuvěřitelný zážitek. Rádi vzpomínáme na četné humorné příběhy z jeho cest po bývalém Československu. Vždy jsme se velmi těšili, až opět přijede.

Naší hlavní prací při jeho výzkumech u nás bylo nosit „macouny“ (pytle s nasbíranými vzorky půdy a vegetace, ze kterých se pak vyplavovali drobní měkkýši). Pamatuje si živě, jak ho Pavel Benda jednou pozval k sobě domů na oběd. Pan doktor si při vstupu do bytu sednul na podlahu a sundával si své charakteristické černobílé tenisky. Byl to zajímavý pohled – světová kapacita sedí na podlaze v předsíni a zouvá si tu nejobyčejnější a nejlevnější obuv. Někteří ze čtenářů si možná vzpomenou na jeho vystoupení na konferenci při příležitosti 35. výročí vyhlášení CHKO Labské pískovce v Děčíně v roce 2007, kde přednesl referát „Role pískovcových oblastí v české krajině“.

Tak nějak jsme doufali, že pan doktor Vojen Ložek je nesmrtelný, ale bohužel jsme se mýlili. Výsledky jeho práce a výzkumů ve zdejším překrásné krajině Českého Švýcarska připravujeme k vydání v monografii „Měkkýši Česko-saského Švýcarska“, která bude věnována jeho památce.

Pavel Benda, Petr Bauer, Václav Sojka, Handrij Härtel

SPRÁVA NP SASKÉ ŠVÝCARSKO MÁ NOVÉHO ŘEDITELE

Setkání vedení správ národních parků Saské a České Švýcarsko v Jetřichovicích. Zleva: Jürgen Phoenix, Petr Bauer, Handrij Härtel, Ulf Zimmermann (nastupující ředitel), Dietrich Butter (dřívější ředitel), Pavel Benda, Richard Nagel. © Tomáš Salov

K prvnímu červenci letošního roku se do čela Správy Národního parku Saské Švýcarsko postavil nový ředitel Ulf Zimmermann. Vystřídal dlouholetého ředitele Dietricha Buttera, který saskou správu parku vedl od roku 2011. Ještě před jeho nástupem do úřadu se v Jetřichovicích uskutečnilo setkání s vedením Správy Národního parku České Švýcarsko. Obě správy chráněných území budou nadále úzce spolupracovat a koordinovat své postupy při ochraně přírodních hodnot přeshraniční krajiny Česko-saského Švýcarska.

Tomáš Salov

Českosaské
ŠVÝCARSKO

České Švýcarsko - zpravodaj Správy
Národního parku České Švýcarsko
Ročník 19, číslo 3/2020.
Vyšlo v listopadu 2020.

NEPRODEJNÉ

www.npcs.cz